

~~Nr rej. 2158~~

poz. 183

Kraków, dnia 4 07 1983

T A J N E :

Egz.Nr ...

2

TSZ 1249

I N F O R M A C J A

=====

dotyczy: realizacji planu do sprawy krypt. "ZORZA" Wydz.IV SB Kraków.

Kierownictwo Kurii z kard. Fr. Macharskim dokładało starań tak w okresie przygotowań do wizyty jak i w czasie jej trwania, by miała ona charakter wyłącznie religijny. Między innymi w listach pasterskich i komunikatach Kurii apelowano, by wizyta przebiegała w spokoju. Dążono także do eliminacji wpływów opozycji. Szczególną uwagę w tym zakresie zwracał metropolita krakowski w odniesieniu do parafii Mistrzejowice. Przykładowo kilkakrotnie apelował przez głośniki pod Kuria o powagę i zachowanie religijnego charakteru uroczystości. Podobną opinię można odnieść do postawy prymasa J.Glempa w czasie pobytu papieża w Krakowie. Prymas w czasie powitań J.P.II starał się maksymalnie odciągnąć papieża od bezpośredniego kontaktu z tłumem. Porównując oficjalny, szczegółowy program ze stanem faktycznym stwierdzamy, że program ten został znacznie rozszerzony o audiencje prywatne dla osób duchownych i świeckich tj.:

w dniu 21.06.83r.

- spotkanie ze 160-osobową grupą księży i osób duchownych w godzinach wieczornych,

w dniu 23.06.83 r.

- o godz. 7,00 msza i spotkanie z osobami zatrudnionymi w Kurii,
- w godzinach rannych spotkanie z przyjaciółmi i znajomymi tzw."wójkami",
- przyjęcie delegacji "TP" i "Znak", która wręczyła J.P.II zakwestionowane przez cenzurę materiały związane z jego wizytą,
- spotkanie z trzema członkami jego rodziny,
- przyjęcie delegacji łącznościowców z wręczeniem papieżowi pamiątek filatelistycznych.

w dniu 22.06.83 r.

- na Wawelu w godzinach wieczornych podjęta została nieudana próba wyrażenia opinii o sytuacji w kraju przez b. działacza "Solidarności" J. Ruszara z Warszawy, który przedostał się w bezpośrednie sąsiedztwo papieża i zdołał głośno wypowiedzieć: "modliłem się za Ciebie w obozie". Spotkało się to z dezaprobatą J.P.II i lekceważącym stosunkiem towarzyszącym papieżowi hierarchów. Doszło także prawdopodobnie do przekazania papieżowi na terenie Kurii zestawu literatury bezdebitowej oraz zawierającej również informacje dot. aktualnej sytuacji w strukturach podziemia.

W porównaniu do roku 1979 stwierdza się znaczny wzrost zainteresowania wiernych wizytą papieża, na co między innymi wskazuje zwiększona ilość obecnych na Błoniach w Krakowie. Na stan taki niewątpliwie wpływ miało doskonalsze przygotowanie wizyty od strony organizacyjnej, w tym rozwiązań komunikacyjnych. Głębszych przyczyn tego należy jednak doszukiwać się w przesłankach natury politycznej oraz w spontanicznej chęci zamianowania przez znaczną część społeczeństwa zapotrzebowania na autorytet duchowy i moralny łączony z osobą papieża Polaka. Należy sądzić, że takie a nie religijne - jak forsują koła kościelne podłoże ma stwierdzona wyższa frekwencja wiernych na uroczystościach papieskich. Również bardzo okazała była dekoracja miasta i nowych osiedli, szczególnie przy trasach przejazdu, gdzie w incydentalnych przypadkach eksponowano także symbole o negatywnej wymowie politycznej. Podobne fakty miały również miejsce na 8 obiektach sakralnych m.Krakowa.

Z aktualnych ocen, danych i komentarzy wynika, że w środowiskach wyznaniowych utrzymuje się i przeważa przekonanie, że wizyta papieża jest dużym sukcesem zwłaszcza strony kościelnej. Nie kwestionowane są zwłaszcza jej efekty religijne. Ogromne zainteresowanie i frekwencją wiernych na uroczystościach papieskich stanowi zdaniem kleru potwierdzenie dużej religijności polskiego społeczeństwa, które uzmysłowiło władzom siłę kościoła jako ewentualnego partnera dialogu. Według ocen władza powinna z tego stanu rzeczy wyciągnąć liczne wnioski o charakterze politycznym. Większe zróżnicowanie a nawet stanowiska wykluczające się rejestrujemy w odniesieniu do politycznych skutków wizyty, zwłaszcza po niespodziewanym drugim spotkaniu J.P.II z gen.W. Jaruzelskim. Po szeroko komentowanym wystąpieniu papieża w Katowicach, wśród części kleru, zachowawczych ugrupowań katolików świeckich, b. aktywistów "S" i osób sympatyzujących z podziemiem upowszechniany był pogląd, że wizyta zakończy się jednostronnym sukcesem politycznym kościoła. W tym okresie nie wykluczano w tych kręgach

(4) 3

zorganizowanego protestu społecznego na większą skalę w czasie lub bezpośrednio po wizycie. Opinie te w końcowej fazie pobytu, a zwłaszcza po ponownym spotkaniu papieża z gen. W. Jaruzelskim oraz zapoznaniu się z przemówieniami końcowymi uległy istotnej weryfikacji. Ustąpiły miejsca - jak wynika z rozeznania - dość powszechnemu aktualnie przekonaniu, że wizyta może okazać się w przyszłości obustronnym sukcesem politycznym. Warunkiem tego nie jest jednak utrzymanie przez stronę państwową aktualnego kursu wobec kościoła, który z kolei nie wykorzystywał by swej siły dla celów antypaństwowych.

Ze szczególną uwagą i zainteresowaniem kontrolowanych środowisk, zwłaszcza kleru i świeckiego aktywu katolickiego odbierane były oficjalne przemówienia głowy kościoła, zwłaszcza powitalne, pożegnalne oraz katowickie, w których zawarte były czytelne akcenty lub aluzje nawiązujące do sytuacji politycznej w Polsce. Należy przyjąć, że w opiniach utrzyma się jako reprezentatywne przekonanie, że papieżowi udało się wyrazić swoje credo społeczne polityczne pokrywające się z odczuciami dużej ilości wiernych. Przypomniany i eksponowane będą zwłaszcza liczne akcenty patriotyczno-wolnościowe, dot. szeroko rozumianej sprawiedliwości społecznej oraz sugerujące potrzebę doskonalenia a nawet zmiany aktualnych struktur społeczno-politycznych w Polsce w tym organizacji ruchu związkowego. Można stwierdzić, że wśród podnoszonych przez papieża kwestii politycznych, zwłaszcza akcenty i apele pokojowe zapamiętane zostaną jako wspólne dla stanowiska władz i kościoła. W pozostałych sprawach pomimo stosowania podobnego nazewnictwa stanowisko papieża odbierane było najczęściej jako polemiczne a nawet pozostające w sprzeczności z działaniami i celami władz. Zawarte w przemówieniach akcenty prosolidarnościowe były z reguły interpretowane jako sugerujące potrzebę zmiany organizacji i ruchu związkowego w Polsce a nawet aktualizujące problem rozwiązanej "Solidarności".

W kontekście powyższego uważa się, że wizyta papieża tylko wtedy okaże się sukcesem także władz, jeśli uwiarygodnią one swoją polityką deklaracje zawarte w przemówieniach W. Jaruzelskiego i H. Jabłońskiego. Natomiast spekularnym, choć bardzo ważnym dla władz i Polski wynikiem wizyty może okazać się zmiana nastawienia do Polski państw kapitalistycznych, głównie w odniesieniu do kwestii ekonomicznych. Dotyczy to także wyeksponowania przez papieża we Wrocławiu polskości ziem zachodnich.

Ze zwracających po wizycie uwagę ocen środowiskowych należy wymienić:

- w kręgach związanych z PAT-em, pozytywny wydźwięk pożegnalnych wystąpień łączy się z przebiegiem drugiej rozmowy papieża z gen. Jaruzelskim. Uważa się, że obaj mężowie stanu znaleźli wspólny język w sprawach zasadniczych /pokój w Polsce i na świecie, potrzeba spokoju i pracy w kraju/. W związek z tym nie wyklucza się pozytywnego wpływu wizyty m.inn. na zmianę stanowiska Zachodu wobec Polski;

(5) ~~12~~

- podkreśla się powszechnie sprawną i ofiarną działalność organów MO i innych służb porządkowych. Za słuszne uważa się wyeksponowanie w wystąpieniach papieża i Prymasa podziękowań dla władz i organów porządku publicznego za sprawną organizację wizyty;
- z zainteresowaniem i zadowoleniem komentuje się zawarte w wystąpieniach końcowych sugestie o możliwości kolejnej wizyty papieża w Polsce. Pojawia się nawet pierwsze spekulacje co do ewentualnej podstawy i terminu tej wizyty.

Przedstawiciele opozycji koncentrują uwagę na korzyściach dla tych sił w związku z przebiegiem wizyty. Wśród korzyści tych wymienia się m.in. możliwość dowolnego atakowania władz w temacie demokratyzacji życia społecznego oraz propagandowego wyeksponowania zawieszonych idei pluralizmu związkowego. Opozycja wiąże też nadzieję z dalszą działalnością kościoła, zakładając wykorzystanie nabożeństw i uroczystości kościelnych dla własnych potrzeb i celów politycznych.

Pomimo różnorodnych i wielokierunkowych działań operacyjnych zgromadzenia z udziałem papieża w Krakowie wykorzystane zostały w pewnym stopniu przez różne elementy ekstremalne b. "Solidarności" oraz innych nielegalnych ugrupowań opozycyjnych /KPN, NZS/ do zmanifestowania swojej obecności oraz wyeksponowania haseł i plakatów zawierających treści szkodliwe politycznie. Obecność i zachowanie zorganizowanych grup reprezentujących w/wym. struktury nie pozostała bez wpływu na innych uczestników uroczystości, którzy poddawali się emocjom inicjując pieśni religijno-patriotyczne i wznosząc prosolidarnościowe okrzyki. Należy podkreślić, że znaczny wpływ na próby negowania politycznego charakteru uroczystościom papieskim miały grupy z innych miast wojewódzkich i miejscowości /Gdańsk, Szczecin, Warszawa, Wrocław, Częstochowa, Puławy itp./. Zespoły te skutecznie oddziaływały i manipulowały nastrojami zebranych stanowiąc następnie podstawowy trzon grup, które w sposób zorganizowany przeszły z Krakowskich Błoni do Mistrzejowic oraz w uformowanym pochodzie z Mistrzejowic w kierunku Nowej Huty. Równolegle korzystano z różnych symboli i form zmanifestowania jedności z tymi fragmentami wystąpień lub stwierdzeniami papieża, które zawierały oczekiwany wydźwięk lub podtekst polityczny /oklaski, wznoszenie palców w kształcie litery "V", skandowanie itp./. Ponadto stałym, zwracającym uwagę elementem tworzonych zgromadzeń w miejscach pobytu papieża był ich wystrój z licznymi negatywnymi akcentami politycznymi na transparentach, plakatach, znaczkach itp. Powyższe fakty i zjawiska znalazły również odbicie w codziennych kilkutyśięcznych zgromadzeniach osób w rejonie Rezydencji. Każdorazowe przybycie lub wyjazd papieża uaktywniały grupy większości młodzieży, które wznosiły okrzyki i skandowały hasła gloryfikujące "S"., Wałęsę itp.

6 13

Wśród tych grup wyróżniały się zachowaniem kilkudziesięcio osobowe zespoły DA z Poznania i z ośrodka oo Dominikanów w Krakowie, które zachowywały się prowokacyjnie, m.inn. śpiewając teksty z mniej lub bardziej prymitywnymi aluzjami politycznymi oraz usiłując kolportować ulotki i zachęcać do udziału w demonstracjach w czasie krakowskich imprez : udziałem papieża. Podobnie jak na Błoniach, w grupach tych znajdowali się przedstawiciele innych ośrodków /Mielec, Gdańsk, Częstochowa, Szczecin, Toruń, Wrocław/. Znaczny wpływ na podtrzymywanie wrogich i zdominowanych emocjami nastrojów miała liczna grupa cudzoziemców oraz akredytowanych dziennikarzy zagranicznych, którzy dokumentowali różne przejawy i formy negatywnych postaw osób i tłumów. Podejmowane próby interwencji przez służbę kościelną nie odniosły skutku. Trzeba jednak zaznaczyć, że przeciwdziałania te czynione były w sposób nieprzekonywujący i niechętny. Dowodzi tego m.inn. postawa dwóch młodych przedstawicieli kościelnych służb porządkowych, którzy utożsamiali się z reakcjami zebranych układając przed Rezydencją napis "Witaj" z kwiatów obok znaku litery "V". Elementy polityczne znalazły również wyraz w darach składanych papieżowi m.inn. na Błoniach wręczono mu obraz M.B. namalowany w Zależu /ośrodek Internowania/.

Współdziałanie ze służbami kościelnymi, osobami bezpośrednio odpowiedzialnymi za poszczególne uroczystości było zadawalające, jej przedstawiciele w ramach swoich możliwości stosowali się do zaleceń i sugestii władz przekazywanych pod ich adresem. W kilkunastu przypadkach angażowali się osobiście i bezpośrednio w usuwanie powstających zagrożeń, mieli znaczny wpływ na rozwiązanie pochodu uformowanego z Mistrzejowic, ogłaszanie komunikatów nawołujących do rozjęcia się pod Kurią itp. Natomiast w przeważającej liczbie przypadków porządkowa służba kościelna zachowywała się biernie nie reagując w sytuacjach wkraczania zorganizowanych grup solidarnościowców, pojawiających się hasła a nawet brała udział w manifestacjach wspólnie z zebranymi. Również w ramach operacji "Przylot" i "Odlot" współpraca ze służbą kościelną układała się słabo, przy realizacji operacji "Odlot" praktycznie nie była ona obecna w rejonie działań.

W okresie przygotowawczym wizytę jak i w czasie jej trwania zaangażowane 167 osobowych źródeł informacji pozostających na kontakcie Wydz.IV, których głównym celem było:

- rozpoznanie zagrożeń związanych z przebiegiem uroczystości, tonowanie napięć i kształtowanie właściwego klimatu w kontrolowanych środowiskach,
- zabezpieczenie dopływu informacji z imprez o charakterze zamkniętym,

7
5
6

- współdziałał w rozwiązywaniu zaistniałych sytuacji konfliktowych /komunikaty pod Kurią, delegowanie księży do rozmów z zawiązanym pochodem po uroczystościach w Mistrzejowicach, przekazywanie dyspozycji umożliwiając przechwycenie transparentów wnoszonych w trakcie uroczystości na Błonia oraz kształtowanie korzystnych elementów w postawach i ocenach gości towarzyszących w podróży J.P.II itp.

W ramach współpracy z Wydziałami IV województw wchodzących w skład metropolii krakowskiej zadania operacyjne związane z zabezpieczeni informacji w grupach i pielgrzymkach udających się do Krakowa, jak również w trakcie uroczystości zabezpieczało w sumie 151 tajnych współpracowników. Zaznaczyć należy, iż elementy negatywne politycznie wśród przyjezdnych pielgrzymów należały do sporadycznych.

W okresie wizyty papieża w Polsce odbyło 160 spotkań z osobowymi źródłami informacji, natomiast w okresie bezpośrednio poprzedzającym przyjazd jak i w czasie trwania wizyty przeprowadzono 49 rozmów profilaktyczno-ostrzegawczych oraz dokonano 5 zatrzymań w tym 1 duchownego /ks.Jachimczaka/, pozostałe osoby wywodzące się ze środowiska duszpasterstwa akademickiego udzielały tendencyjnych informacji i wywiadów dziennikarzom zachodnim. W ramach realizowanej kombinacji operacyjnej udało się zlikwidować powyższe zagrożenie w sposób bezkonfliktowy, po rozmowach wyjaśniających z wymienionymi osobami materiały przekazano do właściwych jednostek spoza województwa krakowskiego.

Z pozytywnym skutkiem i oczekiwanymi efektami operacyjnymi przebiegała współpraca z Biurem Ochrony Rządu w ramach której oddelegowani pracownicy Wydziału IV /24 osoby/ uzyskali szereg istotnych informacji operacyjnych związanych z nieoficjalnymi wypowiedziami J.P.II i towarzyszących mu osób.

Powyższe działania pozwoliły również na pełne rozpoznanie kontaktów nieoficjalnych i prywatnych w czasie pobytu J.P.II w Rezydencji. Obecność tych osób umożliwiła również rejestrowanie i ograniczanie prób dotarcia osób znanych z ekstremalnych postaw oraz dziennikarzy zagranicznych do J.P.II oraz do obiektów publikujących krytyczne i tendencyjne oseny.

Realizowane działania w ramach akcji "ZORZA" pozwoliły również na znaczne umocnienie operacyjne w kontrolowanych środowiskach, przez dokonanie pozyskań 16 jednostek tajnych współpracowników, w szczególności 15 opracowań kandydatów na tw., nawiązanie 24 dialogów operacyjnych z osobami /duchowni świeccy/ związanymi w sposób aktywny z przygotowaniem wizyt J.P.II w Krakowie.

8
*

W wyniku podjętych działań intensywnych do komitetów i zespołów organizujących poszczególne etapy wizyty J.P.II w Krakowie wprowadzono 48 osobowych źródeł informacji, ich działanie oraz uzyskiwane informacje miały znaczący wpływ na kształtowanie atmosfery przygotowań, jak również przebieg wizyty.

W okresie poprzedzającym wizytę papieża w Krakowie dokonywano również wielokrotnie lustracji obiektów sakralnych na terenie miasta. Uzyskane materiały i dokumentacja techniczna wykorzystane zostały między innymi w trakcie rozmów z przedstawicielami Kurii Metropolitalnej.

Szczególnego wysiłku wymagały zadania nałożone na Naczelnika Wydziału i jego zastępców. Udział ich w realizacji operacji "ZORZA" poszerzony był bowiem o dodatkowe, absorbujące znaczne ilości czasu działania. Jako zastępcy dowódców poszczególnych operacji zaangażowani byli zarówno we wszechstronnym przygotowaniu tych operacji /m.inn. opracowanie planów, rozmieszczenie sił i środków/, jak również w fizycznym zabezpieczeniu ich przebiegu.

Reasumując należy stwierdzić, że założenia planu "ZORZA" zostały w pełni wykonane, podejmowane wielopłaszczyznowe zadania i inne przedsięwzięcia operacyjne były szersze niż zakres planowanych czynności, głównie ze względu na kontekst sytuacyjny.

Podkreślić należy szczególnie pełne zaangażowanie wszystkich funkcjonariuszy Wydziału IV w realizacji zadań wynikających z planu "ZORZA".

Odb. w 3 egz.
wg.rozdzielnika
Opr.ASz/IV/Druk:EW

NACZELNIK WYDZIAŁU IV

PPLK ZYGMUNT N A J K A

kr rej 2158